

24/10/74 κ

Γραμμένο μετά την έκταση του ποιητή

Ρέκβιεμ για τον Λόρκα από το ζωγράφο Νταλί

Τα νέα βιβλία

Ντάσιελ Χάμετ, «Αχ, αυτές οι βασιλικές μπιζνες»

Ο Χάμετ είναι γνωστός από τα αστυνομικά του μυθιστορήματα. Εντούτοις, έχει γράψει κι άλλου είδους βιβλία, όπως τα «Αχ, αυτές οι βασιλικές μπιζνες» που είναι άριστο έργο φανταστικής λογοτεχνίας. Πρόκειται για μία τραγελαφική ιστορία μιας «επανάστασης» κόπου στα Βαλκόνια, στην δεκαετία 1920 - 1930, που κατασκευάζεται με δολάρια, ξένους τυχοδιώκτες και ντόπιους χαφιέδες. Στην όλη ιστορία ανακατεύεται ένας πράκτορας του Ειρ Μπί Αι. Η φανταστική αυτή ιστορία γίνεται στην Μουρβία, μία τυπική βαλκανική χώρα. Πρόκειται για μία ανέλετη αστρία προσώπων και καταστάσεων που γράφτηκε το 1928. Μέσα από αυτά ο Χάμετ μελετά άριστοτεχνικά και βαθυστόχαστα το πρόσωπο της ξένοιας και πετυχαίνει να φέρει το μήνυμά της με βία ο' έναν κόσμο όπου η βία είναι κύριο χαρακτηριστικό. Η μετάφραση είναι της Μάγνας Οικονόμου (Εκδόσεις «Εξάντας»).

Υπήρξε άθωο θύμα της σύγχυσης του εμφύλιου ισπανικού πολέμου

Ο Λόρκα, όπως όλοι οι μεγάλοι δημιουργοί, μένει άθνατος και πάντα συγκλονιστικός. Η παράσταση της «Μπερνάντα Αλμπα», από το Κρατικό μας θέατρο, μάς δίνει την ευκαιρία να ξαναθαυμάσουμε το σημαντικό του έργο. Με την ευκαιρία αυτή δίνουμε ένα κείμενο ενός άλλου μεγάλου της Ισπανίας, του ζωγράφου Σαλθαντόρ Νταλί, που κι αυτός τον τελευταίο καιρό παλαίβει με τις κακοτυχίες και τον θάνατο. Το κείμενο του Νταλί είναι γραμμένο λίγο μετά την έκταση του ποιητή από τους φαλαγγίτες του Φράνκο. Νά τι γράφει:

του, που έπασε από την καρδιά του, φοβόταν πως θα πέθαινε. Τελικά ο Λόρκα υποσχέθηκε να έρθει να μάς βρει, χωρίς καθυστέρηση, αφού θα πήγαινε να δει τον πατέρα του για να μην άνησχει. Στο μεταξύ ξέσπασε ο εμφύλιος πόλεμος. Εκείνος

είχε καταφέρει να τον πάρει μαζί μου στην Ιταλία. Ομως έγραφα τότε ένα μεγάλο λυρικό ποίημα «Τρώω την Γκόλα», κι ένιωθα ότι θα πήγαινε να συνειδητά, να ζηλεύω τον Λόρκα. Ηθελα να είμαι μόνος μου στην Ιταλία, κατάντικρυ στους καλύτερο, ανέκδοτο ακόμα, βιβλίο μου «Ο τραγικός μύθος του Εσπερινού του Μιλλέ», και το καλύτερο μπαλέτο μου, που ακόμα δεν είδε τη σκηνή, με τίτλο: «Ο Εσπερινός του Μιλλέ» για το οποίο ήθελα τη μουσική της «Ερλεζιάνας» του Μπιζέ καθώς και την ανέκδοτη μουσική του Νίτσε. Κι εκείνος, ο Νίτσε, είχε γράψει τη παρτιτούρα στα πράβουρα της τρέλας, κατά τη διάρκεια μιας από τις αντίθετα-γενερικές κρίσεις του. Ο κύριος Ετιές ντέ Μωμόν την είχε ξετυλίξει με βαρβάρη και χωρίς να την έχω ακούσει ποτέ μου, φανταζόμουν πως ήταν η μανή μουσική που θα ταιριαζε στο έργο μου.

Νέλλη Κιούση, «Χειραφετημένες γυναίκες»

Το βιβλίο αυτό δηγείται τους παράλληλους βίους πέντε γυναικών που διαγράφουν την ιστορία τους ανά λειτουργίες, επί τέλους, η ισότητα. Στο τέλος οι γυναίκες ούτε διαπιστώνουν την πλεκτάνη, όπου είναι παθιδεμένες όσο ποτέ, μέσα σε ένα σκληρό ανδρικό κατεστημένο κι μόλις χωρίς την παλιά θωράκιση που είχαν οι γυναίκες. Ο μύθος εξελίσσεται από μέσα του 1970 χρόνια και παρ' όλο που τα περισσότερα βασίζονται σε πραγματικά γεγονότα, τελικά οι «χειραφετημένες γυναίκες» είναι ένα μυθιστόρημα που διαβάεται με ενδιαφέρον (Εκδόσεις «Δανάη»).

Αννία Μεντεμπέρ, «Για μας τις γυναίκες»

Η συγγραφέας γεννήθηκε και ζει στα Αμστερνταμ και έχει αφιερώσει όλη της τη ζωή στα γυναικεία κινήματα, μετέχοντας σε ανάλογες οργανώσεις, γράφοντας βιβλία, δημοσιεύοντας σε περιοδικά σχετικά άρθρα και δίδασκοντας σε πανεπιστήμιο πάνω στην «φεμινιστική κοινωνική εργασία». Το βιβλίο της, όπως λέει η ίδια, γράφτηκε να διαβαστεί από τις ίδιες τις γυναίκες, αλλά κανείς δεν έμποδίζει να το διαβάσουν και άνδρες. Το κείμενο είναι στο μεγαλύτερο μέρος της συγγραφής, αλλά περιλαμβάνει και πολύ άποια αυθεντικά συνεντεύξεις. Είναι πλήθος από φωτογραφίες και σκίτσα κομμένα από το μίτο. Η μετάφραση είναι της Αγγέλας Βερκοκόφης Αρτέμι (Εκδόσεις «Νέα σύνορα»).

Μανώλη Ανδρονίκου, «Ο Πλάτων και η τέχνη»

Το βιβλίο είναι τον έπενημνητικό

Ένα από τα έργα του γλύπτη Δημοσθένη Σιωτηρούδη

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Τα έργα γλυπτικής δεν είναι μόνο για τις εκθέσεις

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΙ ΣΠΑΝΙΑ ΑΓΟΡΑΖΟΥΝ «ΑΓΑΛΜΑΤΑ»

Είναι γνωστό πως ο αριθμός των Θεσσαλονικέων που αγοράζουν πίνακες είναι σχετικά περιορισμένος. Ο αριθμός, όμως εκείνων που αγοράζουν έργα γλυπτικής βρίσκεται εγγύτητα του μηδενός.

Εχει ξαναγραφεί ότι στην συμπεριφορά ουσιαστικά δεν υπάρχουν ασυμμετρικοί συλλέκτες έργων εικαστικών τεχνών. Υπάρχουν, βέβαια, μερικά άτομα που αγοράζουν πίνακες άριστα συχνά, υπάρχουν πολλά άτομα που θέλουν να αποκτήσουν έναν πίνακα αλλά δεν έχουν τις οικονομικές δυνατότητες (έναν πίνακα στοιχίζει 40.000 δραχμές και πάνω) και υπάρχουν και άτομα που αγοράζουν έργα, με την συμβουλή του νεότερου τους, για να καλύψουν κάποια ανάγκη-διοικητική κυρίως-του σπιτιού τους. Παύσα, αν επισκεπτόμενος κανείς μι έκθεση ζωγραφικής διαπιστώνει (ανά τις κόκκινες θουλίες που τοποθετούνται συνήθως) ότι πουλήθηκαν δέκα, είκοσι ή και περισσότερα πίνακες ή χαρακτηριστικά ανάλογα με τις ικανότητες ή τη φήμη του καλλιτέχνη-σε μι έκθεση γλυπτικής ή είναι είναι σχεδόν πάντα άπονηματιτική.

Γιατί άραγε, συμβαίνει αυτό; Δύο είναι οι αμέσως. Η πρώτη ότι τα έργα αυτά, τα «αγάλματα», είναι άριστα, ή δεύτερη ότι δεν «χωρούν» στο σπίτι. Υπάρχει και μι τρίτη, ότι οι γλύπτες μας δεν είναι τόσο γνωστοί ούτε τόσο διαφημισμένοι, όσο τουλάχιστον μι εικόνα ζωγράφων μας.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ Ν' ΑΠΑΝΤΗΣΕΙ ΚΑΝΕΙΣ

Πόσο θα μπορούσε ν' αναφέρει κανείς εύκολα τις παραπάνω σκέψεις, μι και η πραγματικότητα είναι διαφορετική.

«Νεκρός, τουφεκισμένος στη Γρανάδα, ο κακοθάνατος ποιητής Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα. Ολέι Μ' αυτή την τυπική ισπανιάτικη κρουση δέχτηκε στο Παρίσι την είδηση για το θάνατο του Λόρκα, του καλύτερου φίλου των τραγμένων εφηβικών μου χρόνων. Αυτό το επίφωνήμα που βιολογικά θγαίνει από το στόμα όσων αγαπούν ταυραμαχίες κάθε φορά που α ματαντόρ πετυχαίνει ένα άρωλο «πάσε» ή που ξεπηδάει από το λάρυγγα αυτών που εκπαιδεύουν τους τραγουδιστές των φλαμένγκος, τό φάνασα στην περίπτωση του θανάτου του Λόρκα, δείχνοντας μ' αυτό σε ποιόν βαθμό έκλεινε ή μοίρα του με μι τραγική και τυπικά ισπανιάλικη επίτυχία.

από υπερβολική γάρη. Τότε, σίγουρος για την έντιμψη που μάς είχε προκαλέσει, χαμογελούσα λομποκώπώντας για τόν θρίαμβο που του χάριζε ή απόλυτη λυρική κυριαρχία πάνω στους θεατές του.

Η τελευταία φορά που είδα τον Λόρκα ήταν στη Βαρκελώνη δυο μήνες πριν από τον εμφύλιο πόλεμο. Η Γκόλα, που δεν τον γνώριζε, συγκλονίστηκε από αυτό το κολλητικό φαινόμενο ενός δλοκληρωτικού λυρισμού. Το συναίσθημα αυτό υπήρξε, άλλωστε άμοιβαία: τρεις δλοκληρές μέρες ο Λόρκα, μαγεμένος, δεν μιλούσε παρά για τη Γκόλα. Το ίδιο κι ο Εντουαρντ Τζέμς, ο άπεραντα πλούσιος ποιητής αλλά κι ο υπερεισπαισθητός σαν κολίβριο, πιάστηκε κι άκίνητοποιήθηκε μέσα στην κόλλα της προσωπικότητάς του φεντερίκο. Ο Τζέμς ντυνόταν μ' ένα τυρολέζικο κοστούμι φορτωμένο με κεντήματα, μ' ένα κοντό παντελονάκι κι ένα πουκάμισο νταντελένιο. Ο Λόρκα έλεγε γι' αυτόν πως ήταν ένα κολίβριο ντυμένο στρατιωτικά της εποχής του Σούιφτ.

Ο Τζέμς μόλις είχε νοικιάσει τη βίλα Τοιμπρόνε, κοντά στο Αμάφι, που χε εμπνεύσει στον

Ο Λόρκα με ή Ντάλι στη Βαρκελώνη το 1937

τουφεκίστηκε, ενώ ο πατέρας του έξακολουθεί να ζει. Γουλιέλμος Τέλλας; Εξακόλουθιά να πιστεύω πως, μι και δεν έχω καταφέρει να παρασούσω μαζί με το φρεντερίκο, ο άγχωδής ψυχοπαθολογικός και άναποφάσιτος χαρα-

γεμάτος έπισιμότητα ναούς της Ποσειδωνιάς που, άλλωστε, για να ικανοποιήσω την ευδαιμόνια μεγαλομανία μου μι ροναγιά, έμελε να έχω την τύχη και τη χαρά να μι' άρεσουν καθόλου. Ναι, τη στιγμή εκείνη της ντα-

